

Nedklassificering.

Der går i disse år en bølge hen over landet.

En bølge er jo en bevægelse. Og det er altid sundt at bevæge sig.

Bølgen skal bevæge den almindelige forståelse af, hvad der er mit, hvad det er dit og hvad der er vores.

Dat blev dit, om man kan så kan sige.

Bevægelsen går nemlig kun i en retning.

Den hedder privatisering.

Det offentlige skal konkurrenceudsætte alt, hvad der kan udsættes. Man har indgået aftaler med private leverandører om pleje og omsorg og bespisning af vores ældre medborgere, private vagtværn overtager politiets opgaver, DSB, KMD, PostDanmark og DONG er udsolgt til Aktieselskaber, kapitalfonde som f.eks. Goldman Sachs og andre gode mennesker med reelle hensigter forstand på at drive virksomhed.

Et bærende argument for denne privatiseringsbølge har været, at det offentlige, altså os alle sammen, ikke er sat i verden for at drive forretning, men for at yde service – vel og mærke en service, som ingen kan tjene på, og som vi derfor værs'go' kan tillade betalt over skatten.

Men et andet bærende element – måske knapt så højlydt – har naturligvis været, at det offentlige ikke skal betale for opgaver, som andre kan betale for.

Ind imellem kan grænserne været flydende, og argumenterne været blandet en smule sammen.

Og flydende er den lille privatiseringssag, jeg i det følgende vil prøve at redegøre for. Det er en helt særlig udgave af privatisering.

Det er en udgave, hvor ingen vil betale, og hvor der ikke på nogen måde kan tjenes på ydelsen, men hvor det ikke desto mindre er anset som særdeles fordelagtigt, at nogen gør noget, og hvor en lidt betrængt offentlig myndighed beslutter at spare en udgift for fællesskabet og i stedet bruge pengene på at skaffe balance i budgettet. Det vil sige minimere sit underskud på den samlede drift.

Det handler om nedklassificering af vandløb.

Bønder og skovfolk og alle andre har en fællesinteresse i fine og fritflydende vandløb, der bl.a. betyder, at marker og overdrev ikke henligger oversvømmede til langt ind i sommeren, men at de kan tilsås, når kalender oplyser, at nu er det tid til at så, plante og lade dyrene græsse.

Der gælder den helt rimelige forudsætning i situationer, hvor en sådan nedklassificering gennemføres, at den offentlige myndighed skal aflevere den genstand, man ønsker at nedklassificere gennem pålæg til andre om at overtage opgaven med tilsyn og vedligehold, at den skal afleveres i en rimelig stand og forfatning. Det mest udbredte eksempel er nedklassificering af mindre veje, som man - måske lidt frimodigt kan sige – skal afleveres i en forfatning, man kan beskrive som køreklar.

Det vil sige, at de private borgere, der således får pålagt beskrevne forpligtelser med vedligehold ikke skal starte med at udbedre alle mulige fejl, mangler, huller, kratere og øvrige tegn på langvarig eller pludseligt opstået mislighold.

På tilsvarende måde forholder det sig med vandløb og grøfter. Såfremt den offentlige myndighed beslutter sig for at nedklassificere en grøft eller et vandløb, så må det pågældende løb oprensnes, således at det vand, hvortil det var beregnet at transportere, også frit kan flyde gennem løbet til den nærliggende udmunding til et tilstødende vandløb og herfra uhindret videre til det endelige afløb i en sø eller i det åbne hav.

Således forholder det sig, og således bør det jo også forholde sig.

Men det er jo ganske givet at det forholder sig sådan i det øjeblik, hvor beslutningen om nedklassificeringen tages.

I så tilfælde ville behovet for nedklassificering jo nemlig oftest være ikke-eksisterende, idet vedligeholdelsen af vandløbet jo ikke ville være nogen nævneværdig belastning for myndigheden, al den stund, det jo er vedligeholdt.

Og således forhold sagen sig jo netop heller ikke i den lille kommune, da man for år tilbage besluttede at påbegynde nedklassificeringen af de utallige strømme og grøfter og vandløb, der gennemskærer vores frodige natur.

Trods det stigende antal ansvarlige ledere for det såkaldt grønne område er der gennem årene forekommet en vis grad af misvedligehold. Man kunne fristes til at sige, at de drøftede grøfter faktisk er såvel tilgroede, ja så nær ved tilstoppet, man kan komme uden at tale om at de udgør direkte forhøjninger i landskabet.

Der forestår altså den ansvarlige myndighed et vist forberedende arbejde, inden nedklassificeringen kan effektueres i fuldt omfang.

I bunden af de fleste større grøfteanlæg blev der ved det oprindelige anlæg nedfældet egestolper, der så at sige skulle udgøre et navigeringspunkt for det

vedtagne basisniveau – altså bunden af grøften, og toppen af disse stolper skulle gerne kunne iagttages efter den årlige manuelle oprensning for vegetabilsk nedfald, forræderiske rødders forsøg på at fæstne sig, henfaldne døde dyr og forskelligt uvedkomment, der gennem årets løb havde aflejret sig på bunden efter en tid i frit flow i det rindende løb.

Opgavens omfang må imidlertid have været af en sådan størrelse, at de tilbageværende manuelle folk ikke havde kunnet løse den tilfredsstillende. Arbejdstidsregler, overenskomster og almindelig slendrian i tjenestetiden kan have været en medvirkende årsag til at opgaven ikke var blevet løst tilfredsstillende i en længere årrække, og grøfterne var som nævnt ikke i den optimale stand i forhold til en nedklassificering med øjeblikkelig virkning.

Her kom imidlertid et supplerende regelsæt vedr. grøfter og vandløb myndigheden til kærkommen hjælp.

Det forholder sig nemlig således, at myndigheden kan kræve af de såkaldte lodsejere, d.v.s. ejerne af de til vandløbende stødende jorde, at grøftekanterne og grøftens brinker skal friholdes for bevoksning, således at oprensningen kan ske uhindret i forhold til opgroende større buske og træer.

Såvel større buske som træer starter jo med at være mindre, faktisk ganske små. Og udvikling kommer ofte umærkeligt.

Så i en tilsvarende længere årrække havde disse ganske små og efterfølgende lidt større planter udviklet sig til netop den størrelse og større, der klart forhindrer en uhindret oprensning.

Den ene manuelle grøftegraver, der er tilbage i den årlige midlertidige ansættelse i oprensningssæsonen ville umuligt kunne klare opgaven.

Her må det præciseres, at den lokale fagforening i en eller anden grad har et medansvar.

Den stedlige faglige organisation havde i mange år effektivt kunnet stoppe ethvert forslag om såkaldt maskinoprensning, under henvisning til de særdeles negative konsekvenser det ville få for antallet af arbejdspladser. Ingen maskinkraft havde været bragt i anvendelse, og massive mandskabsoverflytninger fra praktisk grøftearbejde til ledelse og administrative opgaver havde jo heller ikke fjernet vegetationen.

Som situationen nu forelå, kunne organisationen ikke længere modstå det politiske pres for at anvende moderne og handlekraftig teknologi, og forslaget om maskinoprensning blev endda ved lejligheden fremført af en politisk ordfører for det socialistiske parti.

Det gjorde det noget vanskeligt at argumentere i mod.

Situationen var jo imidlertid også næsten som skabt til et socialistisk togt mod de liberale bønder og de konservative ejere af skovområder, frijorde og jagtterræner.

Interessemodsætningerne var til at få øje på, men rimelighed er et adelsmærke.

Tillad mig at resümere:

Inden den enkelte bonde kan få ansvaret for oprensning af sin egen grøft, skal han altså bekoste en omfattende naturopretning ved at fælde alt, der forhindrer myndighedens maskiner i at klargøre grøften til bondens fremtidige egen udgift.

Det var ikke nogen win-win situation for bonden, og mangen en diskussion om netop rimelighed i omfanget af at skaffe myndigheden den nødvendige tilgængelighed i det enkelte tilfælde til grøftens oprensning kunne forudses.

Nu blander EU og statsmagten sig imidlertid ganske uden viden om det lokale grøftespørgsmål sig i sagen.

Det sker i forbindelse med implementeringen af et regelsæt vedr. såkaldte randzoner ved alle vandløb.

Dette begreb viser sig at dække over en bræmme på 10 meter på begge sider af vandløb, der ikke fremtidig må anvendes som agerjord, beplantes eller afgræsses, men som til gengæld skal være fuldt offentligt tilgængeligt for vandrefugle og naturelskere.

Denne regelimplementering sker med lov nr. 591 af 14. juni 2011 om randzoner, hvori det i § 1 fastslås, at

Der må i landzone ikke foretages gødskning og anden jordforbedring, sprøjtning, dyrkning eller anden jordbearbejdning i en randzone på indtil 10 m, jf. stk. 4, fra bredden af de åbne vandløb og søer med et overfladeareal på mere end 100 m². Loven har en sammenhæng med Miljømålsloven.

Ingen af disse to love har nogen særlig appeal til landmændene og opnår da heller ikke deres umiddelbare sympati.

Samtidig er lovens lange arm i dette tilfælde ualmindeligt lang, og den medfører en vanskelig balancegang i argumentationen mod nedklassificeringen og for ikke at skulle pålignes de deraf følgende øgede driftsudgifter.

Ambivalent

Det bliver pludselig magtpåliggende at få nøje defineret, hvornår en grøft er et vandløb, og dermed omfattet af reglerne om randzone, og hvornår den ikke er et vandløb og dermed fritaget for randzonebestemmelserne og således frit kan dyrkes helt til kanten.

Myndigheden ville i de enkelte tilfælde ikke klart hjælpe de sagesløse vandløbsbesiddere med at afgøre, hvorvidt der er tale om et vandløb eller ikke tale om et vandløb i tvivlstilfælde. Der henvises til Naturstyrelsen almindelige beskrivelse, hvori blot kan læses:

Vandløbsloven indeholder ikke en definition af, hvad der er et åbent vandløb. Loven forudsætter en terrænformation, der efter almindelig opfattelse kan kaldes "et vandløb". Som minimum må man kræve en klart afgrænset terrænfordybning, som stadigt eller nogenlunde regelmæssigt er vandførende. De skyllefurer, som opstår efter voldsomme regnskyl eller kraftigt tøbrud, opfylder ikke dette krav, og det samme gælder skelgrøfter, vejgrøfter, lavninger o.l., som ikke regelmæssigt er vandførende.

At vandløbet skal være stadigt eller nogenlunde regelmæssigt vandførende indebærer dels, at vand føres fra et sted til et andet, og således ikke er stillestående, dels at der er tale om vandføring i den største del af året. Det forhold, at et vandløb udtørre i en tør periode, normalt en sommerperiode, bevirker ikke, at der ikke vil være tale om et vandløb, men det er en forudsætning, at vandløbet er tydeligt vandførende i hovedparten af året. Der kan ikke fastsættes et bestemt antal dage, hvor der skal være vandføring pr. år, for at der er tale om et vandløb, da nedbørsforholdene kan variere meget fra år til år.

Hele situationen nærmer sig nu en tilstand, der måske kan kaldes tumultarisk, og som kalder på allehånde ambivalente stemninger.

Bønderne på deres side er umiddelbart interesserede i at vandløbene fungerer, og at det også fremover er myndigheden, der vedligeholder og oprens. Meget gerne bedre og flittigere, end den nuværende grøftetilstand efterlader indtrykket af har været tilfældet.

Modsat er bønderne ikke ubetinget interesseret i, at grøften defineres som en grøft, al den stund den i så påkommende tilfælde ville være omfattet af randzonebekendtgørelsen.

Hvis grøften kan frigøres for betegnelsen grøft, idet det ikke er et vandløb, så skal sidevegetationen naturligvis heller ikke bekostes fjernet, for så skal den jo ikke oprens. Man oprens jo ikke en ikke-grøft.

Problemet er blot, at man såfremt oprensningen ikke foretages, så bortledes vandet jo heller ikke i nødvendigt omfang, og specielt lavere terræner af et samlet areal, der nemt kan overgå randzonearealer vil herefter kunne forudses at ville henligge under vand i ganske store del af året.

Risikoen for at denne våde forekomst skal udvikle sig til en sø og dermed på et tidspunkt blive omfattet af randzonenloven, er ikke nogen ganske rar prognose at skulle beregne. Men den er heldigvis heller ikke øjeblikkelig aktuel.

Myndigheden på sin side er om muligt lige så usikker på ret og vrang.

Såfremt en række grøfter og strømme slet ikke er grøfter og strømme, så skal de jo ikke nedklassificeres, så skal de jo nedlægges.

Skal de nedlægges, skal de i hvert fald ikke oprenses.

Det vil konsekvensen betyde, at der heller ikke skal udfærdiges en kundgørelse til den enkelte lodsejer om at fjerne den voksende vegetation langs den pågældendes vandløb.

Mange udgifter kan antagelig spares, men meget vand vil samles. Det ved enhver. Og lige i dette øjeblik er der ro om sagen. Det er vinter og ingen graver grøfter om vinteren, og det nye budgetår begynder jo først om en måneds tid.

Og asfaltarbejderne er såmænd også blevet forsømt i et par år.